

PRAVICA

Glasiilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefrankrana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.—, za četiri leta Din 15.—, za pol leta Din 30.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na uprave Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelak, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Franc Terseglav:

Nova obzorja.

Mi smo že pred leti napovedovali temeljno preorientacijo evropskega socializma v verskem pogledu. Najprej smo jo utemeljevali *načeloma* kot nujno posledico iz danih dejstev: ni si mogoče misliti, da bi mogel socializem, ki je vzrastel čisto v krščanskem okrožju, zajeti vso množico, jo resnično navdušiti za svoj antikapitalistični družabni zamisel in jo tudi *duhovno* v tem smislu prekvasiti, ako ne poišče svojemu pokretu religiozno-etične korenine. Socializem ni gola teorija o gospodarski preuredbi družbe, marveč je nazor o vsem vesoljstvu v vsej globini in razsežnosti; je teženje po novi utemeljivosti vsega človeškega življenja. Jaz pa si nikdar nisem mogel predstavljati, da bi mogel marksizem *kot nauk o podlagah življenja* utemeljiti resnično socialistično družbo, ko je vendar v tem oziru popolnoma izraz in posledek *liberalno-meščanskega* pojmovanja sveta, človeka in družbe. Boj proti kapitalističnemu produkcijskemu načinu, kakor ga zahteva marksizem, ne more imeti uspeha, ako ni v prvi vrsti naravnani na *duha* kapitalizma, kojega samo točni in dovršeni izraz je obstoječa oblika kapitalistične produkcije. Duha meščansko-kapitalistične družbe pa očitno ni mogoče premagati z isto meščansko-kapitalistično, liberalno-prosvetnjakarsko in ateistično-materialistično miselnostjo! Nič ne pomaga protipostaviti razrednemu družabnemu nazoru kapitalističnega meščanstva razredni nazor »socialističnega« proletariata, ako ostane le-ta na isti materialistični podlagi, ker bi to značilo samo zameno enega razreda po drugem: kapitalistična, razredna miselnost bi ostala in rodila iz sebe nov kapitalizem; temeljna izprememba družbe bi ostala samo lepo zasanjana utopija. Kajti kapitalističnemu duhu je mogoče odoleti samo po odločno in v koreninah antikapitalističnem ethosu in ta je dan samo v *krščanstvu*, in *krščanskem* ali če hočete, v *religioznem socializmu*!

Mi povojni krščanski socialisti si seveda ne štejemo tega spoznanja čisto nič v kakšno našo zaslugo: to je bil pri nas nazor, ki sta ga v zamešku zastopala že *Mahnich* in *Krek*, ta dva tako odločno antikapitalistično usmerjena misleca! Mi smo mu po vojni, ko je val religiozno-etične obnove začel pljuscati višje in višje, samo dali novim razmeram primerne izraza in ga zagovarjamo napram dvem frontam: napram vulgarne marksizmu, ki še močno oklepa v svoje verige slovensko socialno demokracijo, na eni, in napram temu ali onemu toku v naših vrstah na drugi strani. Obenem nas pa navdaja vesel optimizem, da se bo uveljavil nov duh povsodi, in hvalabogo se na naši strani preokret, bolj rečeno: zaokret udejevtuje neprimerno hitreje in močnejše kakor na strani slovenskega marksizma, ki mu zamegljuje duševno obzorje še vedno gosti oblaki antiklerikalne, meščanske naprednjakarske miselnosti. Naš katoliški mladinski obnoviteljni pokret zajema čedaljebolj nas vse, ker je izdejstvovanje istega pogona, ki so ga dali slovenskemu katolicizmu njegovi prvi pokretaši in ta pogon je vedno kazal in kaže v smer najodločnejšega, radikalno antikapitalističnega, meščanskega liberalizem v jedru zanikajočega krščanskega socializma. Ni obnova od krščanstva stran, ampak nazaj v bit in jedro krščanstva in krščanske, — da, katoliške — kulture; je razvijanje duha v nove in nove oblike in možnosti, ki se v zavesti početnikov katoliškega gibanja v Sloveniji niso še bile docela izrisale, pa so čisto v njihovi, pozneje po časovnih prili-

kah večkrat večalimanj premaknjeni smeri.

Kar smo izvajali v srečnem doslučvanju skrivnih sil zgodovinskega razvoja, se tudi dejansko uresničuje. Cela vrsta marksističnih mislecev se iz njegovega materialističnega gledanja preobrača v religiozno in etično. Angleški socialisti sploh nikoli niso sprejeli marksizma kot svetovni in družabni nazor, ampak so se dotikali z njim le v toliko, v kolikor vsebuje nezavestno iz krščanskega kulturnega nazora vzrastle socialne zahtevke; med belgijskimi marksisti je de Man glasno postavil zahtevo po ponotranjenju socializma po veri; med nemškimi je več in več socialistov, ki skuša pokretu podložiti na mesto ateistične filozofije meščanstva religiozne temelje iz območja Svetega, Absolutnega in Neskončnega: Walther Koch, Georg Beyer, Sollmann, Mennicke, Haebler, velika večina nemške socialistične omladine. Liberalno prosvetnjakarstvo se že splošno zameta, pomen iz nadracionalnih verskih ponorov vročih etičnih sil tudi za gospodarsko preobrazbo družbe se priznava, plitvost antikrščanske buržuazne kulture popolnoma uvideva. To gibanje k centru življenju se ne bo ustavilo, ampak rastle.

Pisec teh vrstic je že na prvih straneh svoječasne »Socialne misli« to predvideval in se zavzel za to, da bi katoliške kulturne sile prišle temu prizadevanju s pozitivnim dograjevanjem krščanskega socializma *prijateljsko* nasproti. Imam zadoščenje, da katoličani drugod res že grede v to smer. V naročju katoličanstva ima vsaka misel, naj se porodi v še tako malem narodu, v še tako neznanem jeziku in miljeju, svoj skrivnostno razširjajoči se učinek. Zdi se, da je marsikaj nastalo neodvisno drugo od drugega, pa je v resnici po nevidnih dotokih medseboj zvezano. Steinbüchel je odkril »socializem kot нравstveno idejo«, Joos, Gickler, katoliški omladinec Dirks delajo na zblizanju socialistične in katoliške ideologije; eni praktično po sodelovanju na polju socialne zakonodaje, drugi po poglobljanju v idejni problem kot tak. Marksist Koch jasno vidi, da veže krščanski socializem in socialdemokratski pokret smisel za združnost, organsko socialno politiko in občestveno vezanost v nasprotju z individualističnim, na svobodnem konkurenčnem in razrednem interesnem boju slonečim kapitalizmom. Jaz grem še dlje in trdim, da se bo našlo ne malo sorodstvo v samem umevanju življenja, kakor hitro se marksistična filozofija v sredi marksizma samega spozna v svojih časovnih podlagah kot velika zmota in škodljiva komponenta, kot ostanek racionalistične meščanske ere. Resnično socialni momenti v marksističnem pokretu so namreč nezavestno, toda globoko in istinito krščanski in potrebujejo za svojo uspešno izdejstvitev samo svoje naravne krščanske religiozne fundamentacije.

Časih se nam očita, da mi krščanski socialisti zabrisujemo meje med krščanskim socializmom in marksizmom; da že nimamo nič več svojega; da smo razen verskega momenta vse drugo že zrtvovali. Ta očitek, čeprav pogost, je čisto neutemeljen. Katoličanstvo, ki je vesoljno krščanstvo, ločuje resnično od zmotnega, ljudi pa združuje. V velikih pokretnih, ki jih je z neodoljivo nujno rodilo življenje, je vedno zmotno združeno več ali manj z resničnim. Katoličanstvo ima nalogo veliki pokret množice izčiščevati, posvečevati, prav usmerjati, resnici v vseh taborih priboriti zmago skozi goščavo zmot, nejasnosti in kaotičnega vrenja. Krščanski socializem se ne ločuje od ljudi, njihovih konkretnih teženj in gi-

banj v drugih taborih zato, da bi ljudje med seboj ostali za večno ločeni. Mi priznavamo tudi one za svoje, ki izven nas skozi zmote iščejo pošteno resnico in jim kopljemo pot do tam, kamor nezavestno težijo: h Kristusu. Vse katoliške politične, kulturne, strankarske, strokovne organizacije imajo samo ta namen: biti času primerno sredstvo za dosego končnega cilja, da bi bili vsi v Njem eno. Niso sebi namen, niso končna oblika, niso absolutne in večno veljavne tvorbe — to je samo Cerkev. Čim bližje si bodo v Kristusu ljudje, čim bolj od njegove resnice notranje prešinjani, tem bolj bodo padale med njimičasne organizacijsko-smotrske meje. Tako dolgo ina vsaka osebna organizacija katolikov svoj pomen, dokler služi kot orodje zgornjemu namenu; ako bi ob notranjem prilicenu ljudi Kristusu in njegovi istini še vztrajala na svojem osebentvu, bi postala brez smisla. Niso žal še vse množice notranje eno v krščanstvu, toda mi moramo k temu težiti, jim do tega pomagati, duhove in teženja zblíževati, zmote odnotraj na ven premagovati, bratovsko in ljubezensko združbo pripravljati, ne pa med dušami in njihovimi pokretni kitajskih zidov postavljati. Osobito zmotno, škodljivo in protikrščansko bi pa bilo, če bi se ne delalo na postopnem zblíževanju vseh pozitivnih sil, ki iz plemenitega nagiba delajo za gmotno in duševno osvoboditev množice, ki hočejo novo človečansko, v bistvenost duše idočo, *nравstveno* kulturo, ki se borijo zoper sebičnost in izžemanje kapitalizma, zoper njegovo uničevanje duševnosti in duhovnosti. Kdor tako, čeprav zaenkrat še v drugem taboru, tako dela, se sam *nam* približuje in mi mu moramo odstraniti s poti ločujoče ovire z ljubeznijo in umevanjem. Pri tem mi od svojega nič ne žrtvujemo, le še *globlji* postajamo in krščansko resnico *širimo* preko vseh mej do vseobjemajočega kraljestva božjega na zemlji. To je naša zmaga: naša vera, ki vse ljudi objemlje.

Jaz tedaj mislim, da zmaguje naša misel, če se v nasprotnem pokretu množice utrjuje zavest po potrebi religiozne utemeljitve socializma. Vem, kakšne ogromne težave in predsodke je še treba premagati; vem pa tudi, da bomo i mi katoliki morali v sebi premagati marsikaj, kar po tradiciji smatramo sebi kot bistveno, kar pa ni, da se bomo mogli bolj vglobiti v dušo in stremljenje množice in božjemu v človeštvu pomagati do predora. Kar pa se tiče *gospodarskega* programa, povemo eno: Gospodarska preosnova družbe je mogoča samo na temelju brezpogojne, brezkompromisne, radikalno krščanske antikapitalistične miselnosti, kakor je jasno izražena že v očetih prvih krščanskih stoletjih, v sholastiki, v prvih učenkah modernega krščanskega socializma. Spoprijaznjevanje s kapitalizmom, kakor da je *nujen* v razvoju človeškega gospodarstva, odklanjamo in bomo odklanjali, dokler bomo verjeli v Kristusov evangelij svobodnih otrok božjih, ki zametajo suženjstvo, verujejo v prvenstvo duha nad materijo in zahtevajo vladarstvo moralnega zakona tudi nad gospodarskim udejstvovanjem človeka. Da pa kapitalizem izvira iz neplačanega dela, da raste le po zaslužnjevanju človeka in izžemanju njegovega truda, je prav tako naša dogma kakor je dogma marksizma. *To pa ima svoj skriti najgloblji vzrok v tem, da v tem pogledu i ta nevede in nehote gleda človeka in njegovo dostojanstvo v luči njegovega božjega izvora.* Zakaj le iz *krščanske* etične miselnosti vun je mogoče kapitalizem tako v njegovi *korenini* obsoditi. Tu vidimo z vso jasnostjo, kako so v našem krščanskem socialističnem gledanju verski, etični in gospodarski moment nerazdružljivo bitno zvezani. In le tako gledanje bo omogočilo notranjo, radikalno in končno premagalo kapitaliz-

Delavci, delavke!

Kapitalistični mogotci teptajo najnavadnejše delavske pravice! Znižujejo plače, prezirajo osemurni delavnik, preganjajo in mečejo na cesto delavske zapupnike in zaupnike! Materialistične delavske organizacije pa hočejo zaslužniti dušo delavstva in ga odtegniti Kristusu!

Tovariš, tovarišica!

Da združeni protestiramo proti vsem krivicam, pokažimo kapitalistom in vseni nasprotnikom našo moč in mogočno manifestirajmo za zmago krščanskega socializma in naših organizacij, sklicuje »Jugoslovanska strokovna zveza« 13. maja

Velik delavski tabor na Homcu pri Jaršah.

Po prihodu vlaka v Jarše odhod z godbo na Homec. Ob 9 sv. maša z govorom. Nato tabor pred cerkvijo.

Govore tovariši: Jože Gostinčar, Terseglav France in Karel Pintar.

Vabimo vse delavstvo kamniškega okraja, iz Ljubljane in ljubljanske okolice.

Vsi na tabor!

Jugoslovanska strokovna zveza.

ma, njegovega gospodarskega sistema in njegove »kulture« ter na njem zgrajene družbe. To velja tudi našim sobojevnikom za pravice človeka v nasprotnem taboru, ki morajo izprevideti, da imajo le v tej religiji, ki veže končno s neskončnim, človeka z Bogom, vesoljstvo s svojim nezapopadljivim tvorcem, neizčrpen vir moči za to svojo borbo.

Sicer pa nam je treba samo mirno čakati, da se iz somraka užgejo prvi žarki tudi pri nas. Zagrizenost, borniranost, zapičenost v sebe je vsakemu pokretu v gotovi fazi potrebna. Ko pride čas, se namah odpre vsem očem novo obzorje kakor po čudežu. Ni treba siliti, ni se treba vznemirjati, ne preveč skrbeti: prišlo bo vse kakor samo od sebe.

Političen pregled.

Zdi se, da je v Romuniji izbruhnila revolucija. Poročila, ki prihajajo iz te države, pravijo, da se je ljudstvo dvignilo in napravilo pohod na Bukarešto, glavno mesto Romunije. Položaj je zapleten, ker je meja zaprta in ves brzajavni promet ustavljen. Poročila so precej pretirana, tuptam zelo pomanjkljiva. Romunski poslanik v Belgradu namreč izjavlja, da je v Romuniji mir ter da so vsa ta poročila zrastle na Madjarskem, ki je Romuniji sovražna. — Notranji minister dr. Anton Korošec se je o svojem potovanju po Južni Srbiji zelo ugodno izrazil. — Radikalni klub je imel dve seji, na katerih so poslanci razpravljali o položaju. Vsi govorniki so izjavljali, da je sedanja vlada, katero sestavljajo radikalni, demokrati, SLS in muslimani, najboljše sestavljena. Seje se bodo ta teden nadaljevale. — Skupščina je razpravljala o raznih nujnih predlogih, ki jih stavlja opozicija, in sprejela nekaj zakonov. — Stjepan Radič je na petkovi seji narodne skupščine tako razgrajal in žalil ministre in narodne poslance na tak način, da je skupščina sklenila, da zaradi žaljivih izrazov kaznuje Radiča s tem, da ga izključi od desetih sej. — Finančni minister je odpotoval v Pariz in London, da podpiše pogodbo za najetje inozemskega milijardnega posojila. — Ljubla Davidovič se je v svojih zadnjih govorih odločno postavil proti Radiču in Pribičeviću. Njuno delovanje je označil ne samo kot državi škodljivo, ampak celo kot izdajniško. — Položaj vlade je popolnoma trden. Vsi napori, intrige in zahrbitno rovanje samestojnih demokratov in radičevcev proti vladi in njenemu

delu so brezuspešni. Vlada mirno dela dalje. — Finančni odbor ima redne seje in na njih razpravlja o uredbi k davčnemu zakonu, ki določuje katastrski donos za posamezne pokrajine v naši državi. — Belgrajski časnikarji so ustanovili posebno zvezo za zunanjo politiko, katere namen je, dobiti zveze z merodajnimi činitelji zunanje politike, da se pouče o zunanjepolitičnem položaju. — Trgovinski minister in minister za socialno politiko sta izdala uredbo o delovnem času. — Ta četrtek se vrši v skupščini velika debata o zunanji politiki. Zunanji minister dr. Voja Marinković bo podal obširno sliko vseh problemov naše zunanje politike. — Med Vukičevićem in glavnim odborom radikalne stranke je vladalo doselej precejšnje nasprotje. Zadnje dni je

tudi med njima prišlo do sporazuma. Glavni odbor je bil namreč sedež radikalnih nezadovoljnih. Kot vidni znak tega sporazuma bo prenehalo izhajati glasilo glavnega odbora »Osvojenec«. — Zakonodajni odbor je obširno razpravljal o sodniškem zakonu. Pravosodni minister je navedel zakone, ki pridejo kmalu pred narodno skupščino. Teh zakonov je okrog deset. — Posamezni ministri so izdelali celo vrsto naredb, s katerimi se prenašajo posli vrhovne državne uprave na organe, ki so podrejeni ministrom. S tem se hoče ublažiti centralizem, čigar težke posledice čutimo zlasti v Sloveniji. Minister za socialno politiko je izdal pravilnik o zaposlitvi tujih delavcev, s katerim se bo zaščitilo naše domače delavstvo.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Mariborsko okrožje

Maribor. Pisarna JSZ v Mariboru na Aleksandrovi cesti 6, I, posluje ob delavnikih od 8 do 12 dopoldne in od 2 do 6 popoldne, ob nedeljah pa od 9 do 11. Opozarjamo članstvo, da se v vseh zadevah obrača na tajništvo, ki jim bo vedno za vse informacije na razpolago, kakor posredovanja pri delu, intervencije, pravne nasvete itd. Istočasno so tudi uradne ure naše prve delavske hranilnice in posojilnice, na katero posebno opozarjamo naše člane. Posojila se dajejo po 8 odstotkov, vloge pa obrestujejo po največ 7 odstotkov. Podpirajmo lastne hranilnice in krepimo naše delavsko združništvo. Naše delo naj gre za tem, da se gospodarsko osamosvojimo! Strokovna zveza ima tudi podporni in posmrtni sklad, ki nudi svojim članom za čas bolezn ali smrti materialno pomoč. Novi člani se še sprejemajo. Vpisnino in članarino lahko poravnate med uradnimi urami. Naj ne bo nikogar, ki bi ne bil član našega »Podpornega sklada«! Tovariši! Kadar ti dopušča čas, se oglasi v pisarni, kajti med njo in članstvom mora biti živa vez; le tedaj bo mogoče redno in v obče zadovoljstvo vršiti tajništvu svoje dolžnosti.

Tovarniški delavci

Vrhnik. Dolgo časa je pri nas delavstvo mirno prenašalo in trpelo, kako se mu od strani podjetja K. Pollak d. d. trga kos za kosom od že zdavnaj priborjenih pravic. Vzeli so delavstvu pravico do polne enotedenske plače v slučaju bolezni in so to nadomestili s tem, da so plačali le razliko med podporo bolniške blagajne in tedensko plačo. Seveda tudi to ni dolgo ostalo. Ko se je upravičeno ogorčenje malo poleglo, so bile na vrsti družinske doklade. Tudi te je delavstvo izgubilo. Kmalu nato so odtegnili tudi čevlje. In prišel je praznik dela, 1. maj. Praznovali so ga tako, kot že od leta 1921 dalje. 3. maja pa se zablesti razglas na uradni deski, da mora delavstvo praz-

novani 1. maj nadomestiti z nadurami. Skrajni čas je, da se delavstvo zave svojega položaja in da se strne v močno organizacijo! Ne pomaga škripati z zobmi in stiskati pesti ter godrnjaje prenašati te krivice, treba se je zavedati, da sloga jači, nesloga tlači. Zaradi tega in zaradi teh krivic pozivljem vse delavstvo, da vstopi v Jugoslovansko strokovno zvezo, potom katere edino more delavstvo doseči svoje pravice nazaj. Za pošteno delo pošteno plačilo!

Prevalje. Delavski strokovni sestanek, ki se je vršil v nedeljo 6. maja v Prevaljah kot prvomajska manifestacija delavstva, je dal tukajšnji strokovni skupini nove idejne pobude za nadaljnje organizatorično delo. Centralni tajnik tov. Lombardo je v jedrnatih besedah razložil pomen in delo delavske organizacije, ki je v teku časa priborila številne pridobitve za delavstvo in se vztrajno bori in čuva nad delavsko socialno zaščito. V lepih primerih nam je govornik podal več slik prave delavske solidarnosti po posameznih obratih Slovenije, kjer enotno organizirano delavstvo z lahkoto brani svoje pravice in pridobitve. Pri točki o težko priborjeni delavski pridobitvi osemurnega delovnega časa, ki je važnega socialnega pomena, smo udeleženci z ogorčenjem obsojali nezavednost nekaterih delavcev, ki s prostovoljnim dolgotrajnim delom izpostavljajo to pridobitev v nevarnost. Ob zaključku dvehurnega govora tov. tajnika je tov. Juh apeliral na navzoče k požrtvovalnosti in nadaljnjemu vzajemnemu delu za napredek organizacije. — Graje vredna pa je nezavednost številnih članov, ki se proti lastnim interesom ne udeležujejo važnih članskih zborovanj, ki nudijo organizacijskemu boju potrebno pobudo. Upamo, da se poboljšajo!

Rudarji

Zagorje ob Savi. Rudarska skupina strokovne zveze v Zagorju ob Savi ponovno opozarja odbornike in namestni-

ke, da se vrše redne seje vsako prvo nedeljo v mesecu v Zadrudnem domu v Zagorju po osmi sv. maši. Sestanki se vrše vsako tretjo nedeljo istotam. Udeležujte se jih! Vsak član in naš prijatelj dobrodošel!

Železničarski vestnik

Brezplačne vozovnice za Nemčijo. Dosežen je sporazum z nemškimi železnicami, da tudi rodbinski člani železniških uslužbencev, ki imajo pravico do II. in III. razreda, imajo dovoljeno brezplačno vožnjo po nemških železnicah v Nemčiji in sicer enkrat na leto.

Materijalno skladišče v Mariboru. — v sredini Srbije. Odkar se je materijalno skladišče priklopilo pod Generalno direkcijo drž. železnic v Belgradu, je naenkrat dobilo drugo lice. Vsi žigi in pečati so se — kot najpotrebnejše — spremenili naenkrat v cirilico in v srbski jezik. Izgleda naravnost smešno, žigi v cirilici, dopisi pa v slovenščini. Ugotovimo pa le to, da delavnica v Mariboru, ki istotako spada pod Generalno direkcijo v Belgradu, ima nekatere žige samo slovenske, dočim je njen šef Srb, a materijalno skladišče, čigar šef se računa kot Slovenec, a so žigi samo srbski.

Nov pravilnik o vozovnih olajšavah. Kakor se sliši, namerava ministrstvo zopet izdati nov pravilnik za vozne olajšave. Prometna Zveza je storila že potrebne korake, opozarja pa železničarje, naj se zavedajo položaja ter naj stoje neomajno za svojimi organizacijami. Kakor smo že večkrat poročali, je naša zahteva v prvi vrsti, da dobi delavstvo vezane legitimacije z ugodnostmi, kot jih ima nastavljeno osebje. Prometna Zveza je itak že svoječasno sestavila osnutek tega pravilnika, ki je bil objavljen v bivšem Železničarskem Vestniku št. 5 z dne 1. marca 1927 ter predložen ministrstvu.

Veljavnost brezplačnih kart. Minister za promet je odredil pod MS. št. 5252-28, da se brezplačne vozovnice, z veljavnostjo za dobo treh mesecev lahko podaljšajo le za ono koledarsko leto, v katerem so izdane. Tako se brezplačna vozovnica, katere veljavnost poteče meseca decembra, ne more podaljšati za prihodnje leto.

Viničarski vestnik

Sv. Ana v Slov. goricah. Dne 29. aprila se je v tukajšnjem prosvetnem domu vršil ustanovni sestanek Strokovne zveze viničarjev. V velikem številu zbranim viničarjem je govoril tov. Peter Rozman. Navzoči smo pozorno sledili izvajanjem govornika in se navdušili za organizacijo. Predložili smo resolucijo, da se popolnoma strinjamo s programom Strokovne zveze viničarjev in hočemo pristopiti v borbo za pravice viničarjev. Zahtevamo, da se ustanovi čimprej skupina in predvsem, da naj oblastna skupščina v Mariboru čimprej uzakoni pravičen novi viničarski red. Resolucijo smo

soglasno sprejeli. Pristopilo nas je 75 članov, 36 se nas je naročilo na naš list »Pravico«. Izvolili smo tudi zaupniški odbor plačilnice pod predsedstvom tov. Leopolda Polančiča. Sestava odbora nam daje jamstvo, da se bo skupina čimprej ustanovila in lepo uspevala. Viničarski pokret je postal z nami zopet za eno skupino močnejši.

Sv. Miklavž pri Ormožu. Dne 6. maja smo pri nas praznovali majsko proslavo skupno z okoliškimi viničarskimi skupinami. Zborovanje se je vršilo v društveni dvorani po rani sv. maši. Prispeli so tovariši od Svetinj, Huma in Sv. Boltenka, ki so skupno z domačimi viničarji napolnili dvorano do zadnjega kotička. Za skupino Hum pri Ormožu je pozdravil zborovalce tov. Šulek, za Svetinje tov. Kovačič in za skupino Sv. Boltenk tov. Nemeč. Tako so se vkljub slabemu vremenu udeležili proslave zastopniki viničarjev iz celotnega ormoškega okraja. Po tamburaški točki je povzel besedo predsednik miklavške skupine oblastni poslanec tov. Peter Rozman. Govoril je o delu in njega vrednotah in pravicah, o potrebi izvajanja praktičnega krščanstva povsod, pokazal smeri, po katerih edino more priti delavstvo do svojih pravic, to je v prvi vrsti v močni strokovni organizaciji, v delavski mladinski organizaciji in močnem lastnem delavskem glasilu. Po našem delu nas bodo cenili. Tov. Rakuša je predložil resolucijo, ki je bila viharno sprejeta, v kateri zahtevajo zbrani viničarji ormoškega okraja, da se v prihodnjem zasedanju oblastne skupščine sprejme pravičen viničarski red. Protestirajo proti nepoklicanim in neodgovornim intrigantom, ki so od viničarjev zahtevali podpise, češ, da se viničarji ne strinjajo s predlogom viničarskega reda, kakršnega je predložila naša organizacija po njenem zastopniku v oblastni skupščini. Nadalje protestirajo proti vsem izmišljotinam, katere širijo nasprotniki viničarskega reda, hoteč begati viničarje na eni in vinogradnike na drugi strani. Vsi viničarji smo se izjavili, da smo pripravljeno odločno braniti naše pravice pri reševanju viničarskega reda. Naše prijatelje kakor tudi nasprotnike v tej borbi si bomo dobro zapomnili! — Popoldne je viničarska mladinska organizacija »Krekova mladina« priredila lepo igro »Miklova Zalac«. Tako smo tudi mi povsod omalovaževani viničarji praznovali dostojno praznik dela, prvi maj.

Ljutomer. Na prvo majsko nedeljo se je članstvo naše skupine zbralo polnoštevilno k zborovanju v Slamnjaku, da proslavi 1. maj. Govoril je naš tajnik tov. Peter Rozman. Ob koncu zborovanja se je prečitala resolucija z zahtevo, da se čimprej sprejme viničarski red. Zahtevamo pravičen viničarski red — ali pa nikakega! V zadnjem slučaju bomo z borbo nadaljevali. Resolucija govori da-

AKO TI »PRAVICA« UGAJA, POVEJ SVOJIM TOVARIŠEM, ČE TI V NJI KAJ NE UGAJA, POVEJ NAM!

Atom:

Misli krščanskega socialista.

Mi in marksisti.

V socialnem gibanju modernega časa opazujemo sicer mnogo sličnih in različnih skupin, ki stremijo za istim ciljem za socialno pravičnostjo. Vendar lahko kljub tem različnim skupinam ločimo dve glavni struji: krščansko socialno in marksistično. Priznati moramo, če hočemo biti odkritosrčni, da se obedve struji trudita v splošnem za isti cilj, ki obstoji v premostitvi prepada med tistimi, ki imajo vsega preveč in celo brez dela in drugimi, ki kljub delu, trdemu delu in volji do dela nimajo niti najpotrebnejšega ali celo nič. Obedve struji se torej borita za tako zvano socialno ali družabno pravičnost. Ker imata obe skupini isti cilj, se ne smemo čuditi, če se v mnogočem obe struji strinjata in večkrat tudi v sredstvih, s katerimi skušate doseči svoj cilj. Prav to je tudi vzrok, zakaj se večkrat tudi dobromisleči nekako boje, če slišijo podobne izraze, slična sredstva itd., češ, oboji so enaki, tudi krščanski socialisti drve v marksističen tabor. Ime marksizem je namreč pri marksikaterem tudi dobromislečem celo na slabem glasu. Deloma upravičeno, deloma neupravičeno. Komunistična revolucija v Rusiji, ki je v tesni

zvezi z Marksovimi pokretom, je bila zelo krvava, kakor je krvava vsaka revolucija, vsaj običajno. To je gotovo. Prave sodbe o njej si zaenkrat še ne moremo ustvariti, dokler se poročila o njej med seboj tako diametralno nasprotujejo. Vendar je vprav ta revolucija v marsikom zapustila nekaj paničen strah, če le čuti oddaleč kako sličnost med stremljenji krščanskega socializma in marksizma. V tem oziru je bojazen pred marksizmom povsem naravna in tudi upravičena. Na drugi strani pa je ta sodba o marksizmu tudi neopravičena. Kakor že omenjeno, se mora priznati, da se v splošnem tudi marksisti vseh barv in skupin bore za socialno pravičnost. Ta socialna pravičnost je pa tudi nauk in zahteva krščanstva, ki isto izraža v načelih: Delavec je vreden svojega plačila in kdor noče delati, naj tudi ne je. Katoličani, ki v resnici čutijo katoliško, morajo gledati in stremeti, da ta načela prodre tudi v življenje, v zasebnem in javnem življenju. Obžalovanja vredno je, da kristjani vsega sveta niso združeni v enem katoliškem taboru za zmago teh načel. Obžalovanja vredno je prav tako, da se toliko moči troši za nepotrebne boje, ki bi lahko služile za skupen cilj. Toda, če stvar mirno premostimo, moramo reči, da je dobrodošel vsak — četudi nehoje in nevede, kakor to delajo marksisti — pomaga krščansko socialnim načelom do zmage. Dobro se namreč za-

vedamo, da so bila krščanska načela tu, preden so bili tu bodisi krščanski socialisti, bodisi komunisti, bodisi socialni demokrati ali katerekoli druge barve marksisti.

Samo po sebi razumljivo pa je, da so pota do skupnega cilja socialne pravičnosti zelo različna med krščanskimi socialisti in marksisti. Radi priznamo, da ima Marksova teorija tudi svoje dobre strani, toda žal zelo pomešane z zmotami. Resnica je n. pr., da so ekonomski, gospodarski pogoji zelo velikega pomena za človeško družbo, toda da bi zato tajili vse druge za človeka prav tako važne stvari, kakor vero itd., nam ne pade v glavo. Dobro sicer vemo, da človek od samega upanja v srečno večnost ni še sit in oblečen in zato še nima strehe, toda prav tako dobro vemo, da je brez vere in katoliških verskih nraevnih načel nemogoča vsaka trajna preobrazba človeške družbe v smislu socialne pravičnosti. Zavedamo se namreč, da bodo prej ali slej tozadevno morali tudi marksisti popraviti svoje naziranje v našem smislu, toda mi gremo raje naravnost proti cilju s trdno zavestjo, da nam tozadevno ne bo treba ničesar popravljati.

Prav imajo marksisti, ko trdijo, da je kapitalizem izrodek gospodarstva, ki izvira iz neplačanega dela delavcev. Strinjamo se z njimi v splošni dolžnosti dela, toda dovoljujemo si imeti o delu samem druge pojme in smatramo za delo ne

samo proizvajanje materialnih dobrin, ampak tudi duševnih. Če nam zaenkrat v tem nazoru ne slede, nič ne de zato, nam bodo pa kasneje. Materijalistično svetovno naziranje se itak prej ali slej samo konča, kot neprimerno umski človeški naravi.

Ne moremo slediti marksistom glede njihovega pota do cilja, do socialne pravičnosti. Marksizem predpostavlja vedno večjo bedo delavstva in iz tega nujno sledečo revolucijo. Resnica je to v toliko, da bi vedno večji bedi, katere bi se nihče ne trudil zmanjšati, in bi se nihče ne boril proti njej, gotovo sledila revolucija. Toda ta trditev predpostavlja nauke ljudi, ki potrpežljivo brez odpora in boja čakajo, da ljudska nezadovoljnost prikipi do takega vrhunca, da nujno mora potom revolucije na dan. Mi smo v tem oziru bolj nepočakani in hočemo zboljšanje razmer takoj in čim prej, mogoče potom evolucije, potom socialne zakonodaje, ki jo upamo dočakati še mi in ne šele naši potomci. Ti se naj borijo naprej do končnega cilja: splošne socialne pravičnosti.

Iz teh kratkih potez je razvidno, da se krščanski socializem in marksizem sicer strinjata v splošnem glede skupnega cilja, ne pa v podrobnosti in v potu do njegovega uresničenja. Ker nedostaja prostora, se na natančnejšo utemeljitev posameznih točk našega programa povrnemo prihodnjič.

Ije tudi o zahtevi svobodnega zborovanja in združevanja, o stanovanjskih zadevah, o zahtevi zavarovanja in naglašano končno solidarnost vseh viničarjev z ostalimi delavci za svetovni mir.

Zavrte. Na prvo majsko nedeljo smo člani tukajšnje podružnice imeli prvo-majsko proslavo. Istočasno se je vršil tudi občni zbor skupine. Centralo je zastopal in govoril tov. Jože Košnik. Zahtevali smo, da se energično nastopi proti vsem intrigam in nameram, naperjenim proti ugodni rešitvi viničarskega vprašanja od strani gotovih oseb, ki so si nadele nalogo, da na vsak način onemogočijo sprejetje viničarskega reda. Prav je, bomo vsaj spoznali naše iskrene prijatelje!

Sv. Barbara v Halozah. V nedeljo, dne 13. maja se vrši po rani sv. maši ustanovni sestanek tukajšnjih viničarjev v dvorani Sv. Katarine. Govoril bo tajnik zveze tov. Peter Rozman. Skupina se bo ustanovila na opetovano željo tukajšnjih viničarjev.

Naše nove postojanke.

Rogaška Slatina. V soboto 5. t. m. se je vršil tukaj dobro obiskan shod delavcev in uslužbencev, na katerem je poročal tajnik JSZ tov. Gajšek. Uspeh shoda je bil, da se vse tukajšnje delavstvo in uslužbeni organizirajo takoj v Jugosl. strok. zvezi, ker le potom te je mogoče doseči zboljšanje položaja na vseh poljih. Socialna demokracija nima tukaj prav nobenega pomena, zato je žal vsem, da se ni organizacija JSZ že prej ustanovila. Prepozno še ni, zato vsi v Jugoslovansko strok. zvezo.

Krekova mladina.

Iz centrale. Tabor na Šmarni gori se je vsled stalnega deževja preložil. Vršil se bo junija meseca. — Seja centrale se vrši v petek 11. maja ob 8 zvečer v društvenih prostorih. Člani načelstva, točno!

Trbovlje. Občni zbor naše družine se vrši v soboto 12. maja ob 8 zvečer v društvenih prostorih. Članstvo vabljen!

Moste. Naša družina priredi v nedeljo 13. maja ob 8 zvečer v proslavo obletnice ustanovitve naše družine delavsko akademijo s sledečim sporedom: 1. Prolog. 2. Naša pesem. 3. Delo. 4. Moli-tev. 5. Žene. 6. Mati. 7. Sedmorojenček. — Odmor. — 8. Hlapec Jernej in njegova pravica (4. slika). 9. Himna Borcev. K prireditvi vabimo vse prijatelje delavske mladine!

Maribor. Izredni občni zbor družine je zaradi bolezni tov. predsednika Mastinška otvoril in vodil tov. tajnik Joško Rozman. Pred prehodom na dnevni red se je prečitalo pismeno poročilo tov. Mastinška, v katerem izraža željo, da naj se izvoli odbor, ki bo intenzivno delal za procvit naše mariborske družine. V novi odbor so bili izvoljeni tovariši: za predsednika J. Rozman, za podpredsednika I. Kranjc, za tajnika F. Mastinšek, za blagajnika C. Slana in za odbornika L. Mastinšek. Pri slučajnostih se je razvila

živahna debata, kjer je tov. predsednik razložil program in načrt za bodoče delo naše družine. Ustanovil se je pevski odsek, ki bo imel vaje vsako soboto ob 7 zvečer. Za pevovodjo smo naprosili tov. F. Avsenaka, ki nam je z veseljem obljubil pomoč. Dalje je bilo sklenjeno, da se vršijo ob nedeljah skupni izleti v naravo pod vodstvom starejših tovarišev. Na tedenskih sestankih se bodo določali kraji izleta. Občni zbor je bil zaključen z bodrilnimi besedami tov. predsednika. Na delo za našo družino!

Še naše majske proslave.

Jesenice. Krščansko socialistično delavstvo je praznovalo svoj praznik dela dostojno in veličastno. Na predvečer so vprizorili Shakespearejevo tragikomedijo »Beneški trgovci«, ki je s svojo vsebino kazala globoke brazde socialnih krivic. Igrana je bila dobro, za kar gre v prvi vrsti priznanje režiserju tov. Klinarju. — 1. maja nas je zbudila budnica jeseniških godb ter streljanje topičev. Ob 8 smo se zbrali k službi božji. Nato smo šli k slavnostnemu zborovanju, kjer nam je tov. akademik Edi Kocbek izročil tovariške pozdrave, ter razvil naš program, ki ni lahak. Predočil nam je današnje zlo kapitalističnega gospodarskega sistema, ki stoji na materialističnih temeljih, s katerimi je preplavljena vsa današnja družba. Delovni sloji so poklicani, da delajo smoteno za boljši družabni red, ki mora najprvo dvigniti trpina telesno in duševno na pravih, resničnih temeljih krščanstva. Pač nam to nekateri zamerijo ter nam podtikajo razredni boj, kateri nas pa tolče po naših plečih le od zgoraj navzdol. Zato treba iti za tem, da bo delavec vedel, kam spada in da brez boja ni življenja, ki pa mora sloneti na pravičnosti, ne pa na razrednem sovraštvu. Zato krščansko delavstvo v krščansko socialistično organizacijo, v njej delati in v njej zmagati!

Huda jama. Kakor je bilo že javljeno, je bil sklep skupine, da praznujemo svoj delavski praznik v zvezi s tovariši iz Griž in Zabukovce na prijaznem Šmohorju. Toda letošnji prvi majnik je dal na ostro poskušnjo zavest tovarišev rudarjev. Vsi okoliški griči s Šmohorjem vred so se odeli v puščobne megle zavese, iz katerih je lilo kakor iz škafe. Čim bolj se je bližala deseta ura, tem bolj so se odvaževali iz megle in dežja posmezne gruče tovarišev in tovarišic. Cerkvica sv. Mohorja se je polagoma polnila. Ko je pristopil tovariš iz Griž, da izvrši daritev sv. maše, nas je presenetilo iz kora levo igranje in ubrano petje Krekovec iz Sv. Jederte pod vodstvom svojega tovariša pevovodje. Vse vernike je objel dih majniške kraljice. Po končanem cerkvenem opravilu so se takoj napolnili prostori tovariša, ki ima svoje posestvo tik pod Sv. Mohorjem. Tov. Lešnik je otvoril zborovanje, pozdravil vse tovariše ter po-

kih le v toliko, v kolikor bo to nujno zvezano z interesi tistih, katere ima dolžnost zastopati in se zanje boriti. Njeno dosedanje zadržanje kaže, kljub vsem nasprotnim tendencam, ki pa niso izšle iz njenih vrst, ampak od zunaj, da so njene smernice prave.

V Belgiji naše gibanje nima tako ostro in jasno začrtane poti kot v Franciji. Zveza strokovnih organizacij je mnenja, da te ne morejo in ne smejo posegati v politiko. Vendar kandidatur svojim članom ne prepoveduje. Kljub temu pa noben poslanec ne more in ne sme opravljati kake funkcije v organizaciji, dasi jih je mnogo, ki se živahno udeležujejo kot organizatorji in drugače.

Prav tako tudi na Nizozemskem poslancem ne smejo biti obenem tudi na odločilnih mestih v strokovni organizaciji. Poleg tega je tu še kot v Nemčiji ta posebnost, da imajo katoliki svoja in evangeličani pa svoja delavska društva, strokovna organizacija pa je enotna.

V splošnem pa moramo reči, da posebno v zadnjih letih opažamo, da se v vseh državah, kjer naše gibanje raste, hoče osvoboditi vsakterih političnih vplivov. Tudi noče svojih najboljših moči žrtvovati politiki, še manj pa združiti delovanje v strokovni organizaciji s političnim udeleževanjem.

(Konec.)

dal besedo tov. Marinčku. V enournem govoru je podal glavne misli o cilju in smislu boja krščanskih socialistov: Borimo se za novo družbo, v kateri bo prišel zopet do veljave človek. Krščanski socialisti morajo predvsem odpraviti razvrstitev in malodušnost v delavskih vrstah in jih dvigniti ter strniti v enotni fronti. Istotako se moramo boriti proti izrodnom politike, ki je nemoralna, ki degenerira in ubija. Predvsem moramo ustvariti močno vez med kmetom in delavcem, kajti oba sta sužnja kapitalistične družbe in za svoje delo ne dobita poštene plače. Naša naloga je tudi, da odstranimo nezaupnost večine delavstva napram veri in Cerkvi. To je pa mogoče le, če sledimo škofu Ke-telerju, ki je dejal, da mora krščanska družba prej krščanstvo pokazati v praksi, nato ga šele učiti. Sledimo mu in se zavedajmo, da more zmagati krščanski socializem le takrat, če bo vladal v posamezniku in v celem našem pokretu duh apostolov Gospodovih, iskreni, dosledni krščanski duh, brez kompromisa in omahovanja. Nad sto tovarišev in tovarišic je z velikanskim navdušenjem pritrdjevalo govorniku. V-ditelj Krekove mladine v zabukovškem revirju tov. Brezovšek je poudarjal, da mora vladati med delavstvom značajnost, sloga in bratstvo. Naš pokret ni nikako nerganje, kakor nekateri tudi iz naše družbe trdijo, ampak je gibanje v smislu čim popolnejšega krščanstva. Z vsem srcem se pridružuje tovarišu predgovorniku za zvezo s kmetom in delavcem. Nadalje je govoril še tov. Pevc, ki je poudarjal pomen časopisja in pribil, da je dolžnost vsakega krščanskega delavca, da je naročen na »Pravico« in »Ogenj«. V nadaljnjih izjavanjih je navduševal tovariše za brezalkoholno gibanje. Tovariš Lešnik je nato zaključil zborovanje z geslom: V boj za dosledno krščansko družbo. Po shodu se je ob brezalkoholni pijači razvila prav pristržna zabava, katero je povečevalo ubrano petje Št. Jederskih Krekovec.

Ribnica na Pohorju. Vkljub silno slabemu vremenu se je delavstvo polnoštevilno zbralo k proslavi 1. maja. Ob pol 9 je bila sv. maša za delavce, po sv. maši pa je pred cerkvijo godba zaigrala koračnico, nakar smo korporativno odšli na zborovanje v gostilno Ptačnik. Precej prostorno dvorano smo napolnili do zadnjega kotička ter z zanimanjem sledili govoru tov. Koresa, ki nam je pojasnil zgodovinski pomen praznovanja 1. maja za delavski stan. Po zborovanju smo tudi razpravljali o poslovniku za podporni fond, ki je bil soglasno sprejet.

Celje. Naša skupina je priredila prvomajsko proslavo v nedeljo 6. maja s sledečim sporedom: zjutraj ob 8 s sv. mašo v farni cerkvi, po sv. maši z zborovanjem v dvorani hotela pri »Belem volcu«. Zborovanje je bilo nadvse dobro obiskano v kljub slabemu vremenu. Zborovanje je otvoril tov. predsed. Kranjc, ki je pozdravil vse navzoče, posebno še zastopnika JSZ tov. Gajška in nar. posl. dr. Hodžarja. Dr. Hodžar je orisal bedni položaj delavstva in poudarjal, da je delavski stan najbolj tlačeni stan, da ima ravno on najtežje boje za dosego svojih pravic. Organizacija je potrebna delavcu kakor vsakdanji kruh. Pri organizaciji mora veljati le stanovitnost, vztrajnost, skupnost, ker le tedaj je možno doseči one pravice, ki danes delavca najbolj tepejo. Nato dobi besedo tov. Gajšek, ki s par primeri naslika položaj delavca napram drugim stanovom. Poudarja, da kmet na polju, ko vidi uspeh svoje setve, nikdar ne občuti tega, kar delavec v današnjem stanju. Kmečki fant, ko zapusti dom in gre za delom v tovarne, v mesta, šele čuti velike krivice, ki se gode delavcu, o katerih preje niti sanjal ni. Poudarja, da se mora proslaviti prvi maj na dan 1. maja, kar se je to godilo vse čase v Celju, makar delavec in delavka izgubi s tem en delovni dan, ker s tem dokaže kapitalu važnost dela in delavca samega. Delavec mora biti zato soudeležen pri podjetju in čistem dobičku. To je naš program. H koncu je podal tudi medsebojno delovanje naših sorodnih organizacij Krekove mladine, Jugosl. strok. zveze in Delavske zveze. Tovariš Hajsinger Joško je podal deklamacijo »Majniške himne«, ki jo je prinesel list »Ogenj« št. 5. 1. 1928. Tov. Krajnc je apeliral na vse navzoče, da se še bolj strnejo v organizacijo, ker le tedaj se

bo lahko pokazalo javnosti, kaj smo in kaj hočemo. Tov. Jager Kristina je podala deklamacijo »Domovini«. Tov. Debeljak je na vse navzoče apeliral, da naj bi starši posvečali naši mladinski organizaciji malo več zaupanja in pošiljali otroke v to organizacijo. Vabi tudi vso drugo delavsko mladino, kot tudi vse naše inteligente, da se posvetijo naši Krekovi mladini. Pred zaključkom se še oglasi k besedi tov. Deželak Martin, ki predlaga, da se pošlje dr. Gosarju zahvala za delo, ki ga je vršil v korist delavskega stanu. Predlog je bil soglasno sprejet. Ob udarjanju tamburašev Krekove mladine so se zborovalci razšli z novim navdušenjem na novo delo.

Tedenske novice.

Delavska zveza za Ljubljano vabi svoje člane, da se udeležijo v nedeljo, dne 13. maja ob 3 popoldne pri Sv. Križu odkritja nagrobnega spomenika dr. L. Periču. Pokažimo, da vidimo svojo rešitev v tem, da bo politika res usmerjena v korist delovnega ljudstva! Vsakemu, ki dela v tej smeri, dajmo priznanje, ne da bi pri tem prikrivali svoja osnovna načela. Dr. Perič je res mnogo dobrega storil za ljubljansko delavstvo.

Stavbna zadruga »Delavski dom« zopet sprejema člane. Priglasiti se je na Starem trgu 2, I, od 6 do 7 zvečer. Član Stavbne zadruge more biti samo član JSZ v Ljubljani.

Novi stanovanjski zakon bo objavljen v 45. številki Uradnega lista, ki izide 12. maja t. l.

Sedemstoletnica lavantinske škofije. 9. in 10. maja se vrši v Mariboru slovenska proslava 700 letnice obstoja lavantinske škofije. Cerkvene proslave se udeležuje tudi apostolski nuncij Pellegrinetti, ki je bil v sredo popoldne slovesno sprejet. Ob tej priliki se odkrije v stolnici spominska plošča.

Glavno letošnje zborovanje Zveze slovenskih vojakov in bratski sestanek vseh vojnih tovarišev bo letos na Brezjah dne 5. avgusta.

25letnico delovanja dr. Iv. Zajca pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani je praznovalo te dni slovensko zdravniško društvo. Slavljenec je ob tej priliki lepo začrtal vzvišeno nalogo zdravnika v socialnem zavarovanju.

Iz bilanc naših delodajalcev. Kakor posnemamo iz poslovnega poročila tovarne Veriga d. d. v Lescah je bila v letu 1927 zaposlitev zadovoljiva. Podjetje je vključilo inozemski konkurenci znatno dvignilo produkcijo. Brutto donos je znašal 4.13 milijonov napram 3.76 milijonom v letu 1926. Podjetje, pri katerem sta udeleženi Ljubljanska kreditna in Zadruga gospodarska banka, izkazuje Din 180.057 čistega dobička.

Delavstvo ima pri tem najjasnejšo sliko, koliko je resnice na krizi, na katero se podjetje sklicuje vselej, kadar delavstvo povprašuje po zbolšanju plač.

Pri javni borzi dela v Ljubljani je delo na razpolago: Moškim: 1 delavcu za izdelovanje opeke, 2 pečarjema, 18 gozdnim delavcem, 23 rudarjem-kopačem, 1 vrtnarju, 1 oblikovalcu, 3 železostugarjem, 1 kino-operaterju, 2 kleparju, 2 kovinostugarjema, 7 žagarjem, 1 mizarskemu poslovođji, 1 mlajšemu mizarju, 1 starejšemu mizarju, 1 lesostrugarju, 1 sodarju, 1 avtoličarju, 1 sedlarju, ki poseduje obrtni list, 1 čevljarju-mojstru s svojo obrtjo, 3 čevljarjem za otroške čevlje, 1 čevljarju za galanterijske čevlje, 1 čevljarju za šivanje podplatov na stroj, 2 krojačema za veliko in malo delo, 2 krojačema za konfekcijo, 1 peku, 2 delavcema za prodajanje sladoleda, 24 zidarjem, 5 pleskarjem in soboslikarjem, 8 hlapcem, 1 kuharju, 6 sobarjem za dijaški dom, 14 vajencem. — Ženskam: 1 šivilji perila, 1 pletilki, 2 služkinjama, 2 kmečkima deklama.

Pri javni borzi dela v Mariboru dobi delo 5 viničarjev, 6 marjerjev, 10 hlapcev, 1 pasar, 1 livar, 1 opekarški delavec, 1 krojač, 3 oglarji in več vajencev raznih obrti.

Nesreča v kamnolomu. V kamnolomu pri Volarih v Bosni sta bila zaposlena z miniranjem kamenja dva delavca. Nadomda se je pri delu na delavca zrušila skala, težka nad 50 ton, in oba delavca pokopala.

Štekel pes povzročil smrt. V Bistri v hrvatskem Zagorju je pred mesecem ogrizel pes nekega 15 letnega kmečkega

Politika in strokovna organizacija.

V Švici poslanski mandat ne vzame toliko časa in energije kot v drugih državah. Poslanci namreč niso plačani in njihov mandat se ne smatra kot kaka naloga, kateri se mora človek docela predati.

V slovanskih državah in pokrajinah, pravi Otte, je politika v najožji zvezi s strokovno organizacijo in vsem delavskim gibanjem. Radi tega nastajajo razne čudne razmere in nernavna razmerja, ki jih kaže Otte, in še mnogo več. Stranke menda smatrajo za potrebno, da imajo »svoje lastno« delavsko gibanje.

Francoska zveza krščanskih strokovnih organizacij je vedno odklanjala vtikanje svojih voditeljev in funkcionarjev v politične zadeve in politično udeleževanje. Leta 1924. je celo vsem prepovedala kandidirati. Dasi se za letošnje volitve to ni ponovilo, je zveza vendar priporočila največjo pazljivost. Izdala je proglas, v katerem priznava državljansko pravico vsakega volivca, priključiti se stranki, ki odgovarja njegovemu prepričanju, vendar izjavlja, da ne bo nikdar zvezala svoje delovanje in svoj obstoj s kako stranko in da bo posegala v politiko po svojih zastopni-

fanta. Rana ni bila velika, zato ji niso posvečali posebne pozornosti in so ga starši zdravili doma. V zadnjem času so pa fanta prepeljali v Zagreb, ko je začel kazati znake stekline, toda bilo je že prepozno. Bolezen je hitro napredovala in v strašnih mukah je dečko umrl.

Policijska ura ob plačilnih dnevih Trboveljske premogokopne družbe. Veliki župan ljubljanske oblasti je izdal odredbo, da se morajo vse gostilne, točilnice in kavarnarje v občinah Trbovlje, Dol, Sv. Krištof, Zagorje, Aržiše, Kotredež in v Škofji rži (občina Sv. Jurij pod Kumom) ob plačilnih dnevih TPD zapirati ob 20 in sicer v letnem in zimskem času. Za prireditve dovolijo podaljšanje policijske ure pristojni okrajni glavarji le izjemoma z dodatkom, da se po policijski uri ne točijo alkoholne pijače.

Savski Brestovac zopet Rajhenburg. Na splošno željo tamkajšnjega prebivalstva je naziv Savski Brestovac zopet izpremenjen v prejšnji naziv Rajhenburg. To ime je veljalo seveda samo za železniško postajo.

Nova cerkev v Trstu. V Trstu so blagoslovili novo cerkev Marije milosti. Cerkev je središče nove fare, ki jo opravljajo frančiškani. V novi fari živi mnogo Slovencev, vendar ne bo v novi cerkvi slovenskega bogoslužja.

Za reducirane cestarje. Minister za javna dela Pera Markovič je pretekli teden obvestil poslance Žebota, da je naročil vodji osebnega oddelka v svojem ministrstvu, naj sestavi predlog, da se reaktivirajo mladi cestarji, stari pa, ki ne morejo izvrševati službe, naj se redno upokoje. Kakor znano, je gradbeno ravnateljstvo v aprilu že upokojilo v soglasju z ministrstvom najstarejše cestarje. Kmalu nato je ministrstvo brzojavno odredilo, da se ti cestarji ne smejo upokojiti, marveč da se morajo mladi, ki še nimajo 15 let službe, iz službe odpustiti. Po izjavi gradbenega ministra Markoviča se bo ta krivica popravila. Reduirani cestarji se bodo sprejeli nazaj v službo.

Spalna bolezen. V Kaštelu Gomilici pri Splitu spi žena Carev nepretrgoma že 20 dni in 20 noči.

Dopisi.

Kamna gorica. Ko sem zaznal, da je naša skupina sprožila misel za proslavo 1. maja z ustavitvijo dela vsaj za dve uri, a ni našla odziva, sem začel premišljevat, zakaj to. Ali smo tu še toliko nezavedni, da ne znamo ceniti pomena tega dne, ali nam je tako dobro, da nam ni treba skupno z drugimi tovariši manifestirati za ideje delavstva? Pribiti moram, da se praznovanje prvega maja pri nas res še ni nikdar vršilo in če je skupina sedaj prišla na to misel, je to vesel pojav, ki kaže, da se tudi tukajšnje delavstvo, čeprav počasi, a vztrajno probuja. In če se zamislim nazaj v čase, ki bi jih lahko imenoval suženjske, tovariši, ali se ne povračamo počasi nazaj? Ali se ne prakticira tudi sedaj ona zmotna misel: delaj več, več boš zaslužil? Pomislimo, koliko bojev je bilo treba, da je prišel do veljave osemurnik in da smo ga tudi mi že imeli, pa ga imamo — po naši krivdi — samo še na papirju. Stremeti moramo za tem, da se bo zaslužilo v osmih urah toliko, da bomo mogli živeti delavcu primerno življenje. Poglejmo samo par let nazaj in zračunajmo, koliko smo služili takrat, ko smo se držali osemurnika, in da danes, ko delamo deset in še več ur dnevno, težko pridemo na ono vsoto. Poleg tega moramo zopet pomisliti, koliko dela opravimo zastonj in ga sploh ne šteujemo v delovni čas, že s tem, ko si dovažamo material in odvažamo izdelano blago. Tega se niti ne zavedamo, mislimo, da to mora biti tako, ker nam je prešlo že v meso in kri. Tovariši, vzdramimo se, pokažimo, da smo tudi mi vredni svojih sotovarišev, naročimo se na list »Pravica«, strnimo se v organizacijo, širimo in zagovarjamo jo vsepovsod, izvolimo si svoje zaupnike, ki so nam po zakonu zajamčeni, vpeljimo vsaj enkrat na mesec delavske sestanke, na katerih bomo razpravljali o delavskih vprašanjih doma in drugod, potem nam 1. maj ne bo več tuj! P.-n.

Jesenice. Jeseniški obrtniki v zadnjem času zelo strogo nadzorujejo razna

motenja v obrti. Nekatere stranke so bile tudi občutno kaznovane. Nimamo ničesar proti temu, samo pripominjamo, da morajo biti na vse strani pravični in morajo paziti tudi na to, da ne bodo izrabljali svojih učencev in učenk s prekomernim delom do 12 ur dnevno in še več. Gg. odbornike obrtne zadrage, predvsem pa g. Gogalo opomnimo na to, da obrtnikom to razjasni, kajti drugače bomo morali iskati drugod pravico za osebe, ki si ne morejo in ne upajo same pomagati. — Opazovalec.

Studenci pri Mariboru. Naše Kat. slov. izobraževalno društvo v Studencih priredi v nedeljo 20. maja društveni izlet v naravo, in sicer so se društveniki za letos odločili, da pojdejo na hrib Sv. Urbana. Zbirališče za Studence je pri cerkvi sv. Jožefa od 5 do pol 6, ter točno ob pol 6 zjutraj odhod. Vsi drugi prijatelji in prijateljice, ki čutijo z nami in stanujejo v mestu Maribor ali spodnji okolici, naj počakajo v Mariboru, na križišču Strme ulice s Koroško cesto ob tri četrt na šest. Nato skupen odhod k Sv. Urbanu in ob 9 je na hribu Sv. Urbana društvena sv. maša in kratek nagovor. Po nagovoru prosta zabava v naravi. Vabimo vse naše člane, kakor tudi vse prijatelje našega društva na izlet. V slučaju slabega vremena se izlet preloži na drugo, primerno nedeljo.

Studenci pri Mariboru. Dramatični odsek »Ljudski oder« v Studencih pri Mariboru priredi na Križevu, 17. maja ob 7 zvečer v dvorani gostilne Gačnik gledališko predstavo »Veriga«. Vabimo vse prijatelje k udeležbi.

Za kratek čas.

Iz gledališča. Ravnatelj: »Nevihito homo pri današnji predstavi tako naravno vprizorili, da se bo v celi okolici mleko skisalo.«

Le potrpljenja je treba. A.: »Edino, kar mi na moji zaročenki ni všeč, je to, ker je tako majhna. Kadar stoji poleg mene, mi komaj do ramena doseže.«

— B.: »O, le potrpi, ti bo že še čez glavo zrastle.«

Ugodna prilika. Ona (služkinji): Nesite tole karto v poštni nabiralnik. — On: »Kaj, radi ene karte naj ubožica hodi iz četrtega nadstropja. Prinesite grede liter vina, da se bo pot splačala.«

To je pa nekaj drugega. Gospod (beraču): »No, danes pa vendar ne dišite po žganju kakor zadnjič. Ste se končno vendar le poboljšali?« — Berač: »Ne, le veter se je zasukal gospod.«

Narobe svet. Obisk: »Povej no, Janko, ali sta ata in mama doma?« — Janko: »Ne, k brivcu sta šla. Mama si bo dala lase striči, ata pa kodrati.«

Se ne ve. Nekdo je prišel v Ljubljano za hlapca in zaradi nepravilne vožnje s konji je prišel pred sodnika, ki ga je vprašal: »Ali poznate svetost prisege?« — Hlapec: »Ne. Sem šele nekaj časa v Ljubljani.«

Kmečki fant je prišel k stricu v Trst in prvo jutro, ko se zbudi, je bila nad mestom megla; zato pa so parniki v enomer trobili. »Stric, ali slišite, kako ribe lajajo,« je rekel fant, ko se je prebudil.

Prijatelj: »Vaš mož obvladuje sedem jezikov, to je res nekaj — Žena: »O jaz pa obvladam še več.« — Prijatelj: »Kako bi bilo to mogoče?« — Žena: »I no, jaz obvladam svojega moža z vsemi njegovimi sedmimi jeziki.«

Ker še ni videl telefona. Nekdo, ki preje še ni nikdar videl telefona, pride nekoč v mestno pisarno drva prodajat: »Kupite kaj bukovih drv?« — Uradnik: »Počakajte malo, da vprašam našega poslovođa!« in stopi k telefonu in se pogovarja. Nato reče: »Poslovođa je rekel, da jih imamo še dovolj.« — »Kaj mislite, da sem res tako neumen, da bom verjel, da je v tej skrinjici vaš poslovođa?«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1357.75 Din, za 100 lir Din, za 1 dolar 56.75 Din, za 100 francoskih frankov 222.75 Din, za 100 češko-slovaških kron 168 Din, za 100 šilingov 798 Din.

Vsak zaveden somišljenik je član

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Vsaka varčna gospodinja kupuje vse pri svoji lastni zadrugi. --- Vsak dober računar more izračunati, da se kupi najceneje v našem konzumu.

Slavko Savinšek:

19

Milica, otrok bolesti.

Sedmo poglavje.

Delavske družine morajo vstajati zgodaj. Vsi domači: odrasli in otroci. Najpreje seveda mati. Ker kaj je družina brez matere? Ali z materjo, ki zjutraj leži, ko so že pokonci otroci, mali in veliki (saj odrasli so često še večji otroci kot mali). Kakor telo brez duše je taka družina. In še posebej delavska. Mati je ura, ki budi, ki vso noč spi samo z enim očesom, z drugim pa gleda na uro poleg sebe. Sicer bi zamudili vsi: oče delo, sin opravilo, hči pisarno, mali šolo. Mati je Marta in Marija obenem pri Kristusovih nogah, skrbi za telo, čuje nad dušo otrok in moža! O gorje družini, kjer mati ni taka!

Tudi pri Ravniku je mati vstajala prva in zbudila ostale. Oče so morali iti ob sedmi uri v tovarno, enako Metod; Anka, Cilka in Tonček pa so morali ob sedmih že od doma, da niso mudili šole. Pa pomislite le, predno so trije mali šolarji umiti, oblečeni, nasičeni, za šolo opravljeni!

Tako so tudi tisto jutro pri Ravniku vstali zgodaj. Šele dobro se je bilo zdanilo, ko so mati že kurili in pristavili za zajtrk. Drugi so bili pokonci oče. Otroci kmalu za njima.

Ko so oče prišli v kuhinjo, da se umijejo, so vprašali mati:

»Si slišal ponoči Milico? Kaj ji je neki bilo?«

»Bog ve! Jokala je!«

»Slišala sem; pa ne da bi bila bolna!«

Oče niso odgovorili.

»Sinoči in sploh včeraj pa je bila še tako vesela. Kaj se ji je neki primerilo, kaj deš?«

Oče so skomizgnili z ramami.

»Tak si vedno. Nič ne rečeš. Sama naj skrbim za vse. Tako ti je Milica pri srcu, praviš, pa se še ne meniš ne zanjo.«

Niso umeli mati Ravnika, moža, čeprav sta že srebrno poroko praznovala pred nedavnim. O, se često zgodi, da žene ne razumejo mož, posebno onih tihih, zamišljenih, ki gredo svoja pota, žive bolj v duši ko na zunaj. Pa menijo take žene takih mož, da je dovolj, če skrbe za njihov telesni blagor. Za dušo pa je, menijo, dovolj sladka beseda in poljub in vzdih. Tako ni Ravnica razumela moževe molčeče skrbi. Mož ji pa tudi ni razlagal.

Oba sta molčala. Šele predno je odšel Ravnik na delo in je prišla Milica v kuhinjo, se je izvil obema hkrati:

»Milica, kaj ti pa je?«

Milica je bila bleda ko zid in komaj je hodila. Pod očmi so ji bile narisane temne sence, sledovi prečute noči in trpljenja in iskanja utehe.

»Nič ni, nič; bo kmalu bolje.«

»Milica, ostani danes v postelji,« jo zaprosijo oče.

»Prehladila si se snoči; leži, čaja ti skuham,« zaskrbe mati.

»Napisala bom pismo, da ga ponese Anka ravnateljju v pisarno. Pa k zdravniku pojdem še danes.«

Oče in mati sta se presenečena spogledala. In po očetu je šlo: Hudo ji mora biti, strašno hudo, da gre sama od sebe k zdravniku.

»Le pojdi, Milica,« prigovore. In jo poljubijo s pogledom, ko odidejo v tovarno.

Milica je res v pismu naprosila ravnateljja, naj ji dovoli ostati par dni doma, ker je hudo bolna in hoče iti zdravniku vprašat za svet, da ne bo prepozno. Saj ji bo dovolil, je omenila v pismu, ko do zdaj skozi štiri leta ni bila niti enkrat po nepotrebnem izostala iz službe. Kakor hitro pa ji bo zdravnik dovolil, bo zopet prišla na delo.

Mati so hoteli spremiti hčer k zdravniku, a ni hotela. Saj ni tako hudo, je dejala. Počasi bo šlo, saj daleč itak ni.

In je odšla s trudnimi koraki, da so mati imeli solzne oči, ko so gledali skozi okno njeno hojo po cesti.

Milica, danes ne pojo tički! Danes ni praznika v mestu, čeprav je že solnce vstalo in razlilo vso svojo luč po svetu. Danes je solnčna luč meglena, ali ne Milica? Obrazi so zamišljeni, pogledi sumljivi, sovražni celo; okna na hišah so kakor po neprepani noči motne oči; hiše so mrke in puste, zidovje prazno, vsakdanje, ulice vzlic prometu v zgodnjih urah samotne, dolgočasne.

Preko Miličinih oči leži megla, v telesu je trepetanje, v nogah bolečina, v rokah drhtenje bolesti in nemoči. In najbolj peče dlan, ki drži torbico s pismom, s hrepenečimi vprašanji njegovih oči v njej. Milico peče dlan ko žerjavica. In še bolj od žerjavice jo pečejo danes pogledi mimoidočih.

Pri specialistu, po vsej deželi znanemu zdravniku, je že polno ljudi, ko pride Milica. Komaj dobi prostor, da sede. Razgleduje se po njih, ki čakajo istega ko ona sama: upanja! Upanja v novo zdravje, upanja v novo življenje, nado v odrešilno besedo zdravnikovo: bo šlo! Na vseh obrazih je enako zapisano trpljenje, v vseh očeh je bolest. Vrata se odpirajo in zapirajo. Eni odhajajo strti, komaj grede pod pezo obupa, drugi zopet olajšani hite domov, s smehom na ustnicah, z lučjo v srcu, ki sveti v prihodnost.

Počasi se redči vrsta pred Milico. Milica zbledi pri vsakem, ki se umakne in odide. Vedno bolj ji utriplje srce, vedno bolj gomezi po mladi deklici vprašanje: kaj bo dejal zdravnik. In strah ji leže v dušo, strah, ki je velik, da iz nje gleda, iz oči, iz lic, iz trepetanja in podhrtevanja rok, iz vsake kretnje: če poreče, ni upanja? O, da, tako bo dejal! Kako bo prebolela? Ah, raje odide, predno zasliši svojo smrtno obsodbo.

Toda ne! Ali naj bo zaman vse upanje, vse hrepenenje, ali naj zastonj prosijo oči v pismu? Ali naj takoj umre velika svetloba, ki se je včeraj po dolgi temi razblestela v njej, naj takoj utone v novo temo, ki je zanjo sam obup, sama noč? Ne, ne! Milica ne more stran, Milica hoče slišati: ali je upanje, ali ga ni!